

פניני תורה

זמני כניסת ויציאת השבת

שעון קיץ

נצבים וילך

כניסת השבת : 6:39

צאת שבת: 7:38

רבינו תם: 8:10

כג' אלול תשפ"ו

פרשת השבוע: נצבים וילך הפטרה: שוש אשיש (ישעיה סא)

נערך בס"ד ובזכות הרבים ע"י הרב משה דייך נ"י

מאמר לפרשה

פרשת נצבים פותחת באמירה הכוללת את כל העם 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם' ושוב ממשיך הכתוב ומפרט 'ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם.. טפכם נשיכם..'. וכבר עמדו על כך רבותינו מדוע אחר שכלל את כולם שוב בא ופירט אותם אחד לאחד.

הנצי"ב כותב התורה באה ללמדנו שאין הדין וחשבון של כל אדם שווה. ויש בזה ארבע מדרגות במעלות האדם מישראל כפי שיובא בהמשך. אך לפני שפירט אותם הוסיף עוד 'כולכם' לומר שאע"פ שכל אחד נידון בפרט לפי מה שהוא אדם. אבל יש השפעה בכל יחיד גם על הכלל כולו אם לשבת אם לחסד, כפי שאמרו חז"ל (קידושין סוף פ"א) שכל א' מכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות או לכף חוב. ואח"כ בא הכתוב ומפרט א- ראשי העם. ב- ותלמידי חכמים. ג- והמוון עם ה'. ד- נשים ועבדים וטף. כל אחד נידון לפי השאלה שהקב"ה שואל ממנו.

ומפרש א' ראשיכם שבטיכם. הכוונה מנהיגי השבטים, ויש כאן לימוד נוסף שאין כל שבט ומנהיגיו נדונים בשווה. אלא לפי טבע השבט ובמה שהחזיק ביותר להיות נזהר בזה נידון על העוונות וסר מדרך הטובה שהחזיק בה. וכמו שאמר עמוס הנביא "על שלשה פשעי יהודה ועל ארבעה לא אשיבנו על מאסם את תורת ה' וחקיו לא שמרו". ועוד נאמר "על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו. על מכרם בכסף צדיק".

הרי שעיקר הדין על שבט יהודה על שסרו מדרכם הטובה לשמור חקיו המה מדות התורה, וזהו כבוד לתורה שבכתב שמדקדקים בה הרבה וכאשר סרו מזה מאסו את התורה. ולא כן שבטי ישראל שמעולם לא החזיקו כל כך בתלמוד תורה אלא בחסד בין אדם לחבירו כדרך מלכי ישראל. על כן עיקר הדין עליהם על שסרו מזה המידה "ומכרו בכסף צדיק" ונמצא הראשים שמנהיגים השבטים נידונים לפי שבטם.

עוד המשיך הכתוב לפרט 'זקניכם ושוטריכם'. המה ת"ח גדולים וקטני הערך לכל אחד לפי כוחו. ועוד פירט כל איש ישראל. כל איש לפי מעשיו בהליכות עולמו. כל א' עליו מצוה אחת להיות נזהר בה ביותר. לכל א' לפי עסקיו מה שעלול להיות נכשל ע"י עסקו. עליו לשום לבו על זה הפרט ביותר ועל דבר זה הוא נידון ביחוד. גם נכלל בלשון כל איש ישראל כל א' לפי טבעו. וה' היודע תכונת לב של כל אחד ודן כל אחד לפי מדתו.

והנה בפרשת וילך מצינו רעיון נוסף שממשיך לתת לנו את חשיבותו של כל יחיד, אחת המצוות היא 'ועתה כתבו לכם את השירה הזאת' מפסוק זה למדנו שיש מצוה על כל יחיד לכתוב ספר תורה. והנה אמרו ז"ל [סנהדרין כא:] גם מי שהניח לו אביו ספר תורה, מצוה לכתוב משלו. והסביר הרב 'כתב סופר' שיש כאן רמז עמוק שלא תהיה לנו התורה מצות אנשים מלומדה, אלא כל אחד יקבלה על עצמו מחדש כאלו עומד בהר סיני, ולכן המצוה שיכתוב משלו דווקא. ויש ג"כ רמז שיחדש בה דברים, ויסביר כל דבר ולא יסתפק במה שלפניו. אנו צריכים לכתוב את ספר התורה האישי והפרטי שלנו. עכ"ד.

מצווה תרי"ג חותמת את מצוות התורה בפנייה אל כל אחד ואחד מאיתנו אל תאמר ישנם רבים אחרים העוסקים בתורה, אל תאמר מה יכול אני לתרום לחדש ולהוסיף, כבר נכתבו ספרי תורה רבים על ידי אבותי אל תאמר כן, אלא דע לך כי העולם מחכה לספר התורה המיוחד שעליך לכתוב, העולם מחכה לחלק שלך בתורה, לאותה אות מיוחדת שנשמתך מספר התורה אותה האות שנשלחת לכתוב בעולם הזה ותן חלקנו בתורתך.

כל אדם והניגון המיוחד שלו

ר' משה פלוצ'ק היה אחד ממגיד-י השיעורים בישיבת 'דרך חיים' באמריקה. ר' משה פלוצ'ק נוהג, כנהוג באמריקה, לצאת בכל שנה יחד עם צוות הישיבה לחודש-חודשיים לעיר קיט, שם יש להם בית-מדרש ושיעורים, והכל מתוך אהבה ורצון רציני. וכך מספר ר' משה (הובאו דבריו ע"י הרב מילר שליט"א בדרשה):

בהיותי באחת השנים באותה עיר קיט, נכנסתי לבית-המדרש וראיתי יהודי היושב ולומד בהתמדה. לפי מראהו הוא נראה כמי שנמצא בתחילת דרכו ביהדות, הוא למד עם גמרא שוטנשטיין באנגלית, אבל עשה זאת בהתלהבות ועם כל הרצינות. מדי פעם, כשהתקשה בהבנת איזו מילה, היה קם, ניגש לאחד האברכים ומבקש שיבארו לו. בעיניי הוא מצא חן, ניגשתי אליו והתחלתי לקשור עימו שיחה על דא ועל הא, וכיוון שהתעניינתי בו באמת, נפתח הוא בפניי וסיפר לי שגילו אצלו את המחלה, ה"י, והרופאים אמרו שלסוג מחלה זה אין להם תרופה

וזה עניין של זמן. שאלתי אותו כיצד, אם כן, הוא מצליח להיות שקוע בתורה, ללמוד בכזו רגיעות? הוא ענה, שרק בשנים האחרונות הוא גילה את התורה הקדושה והיא נותנת לו סיפוק ומתיקות. בה הוא מוצא רוגע ונוחם. על דפיה הוא מתרפק, על מילותיה הוא מתנחם, הוא מרגיש בה כפשוטו "תורת ה' תמימה משיבת נפש" חלפו עברו מספר שבועות ובאחד הימים נכנסתי שוב לבית-המדרש ומרחוק אני שם לב כי אותו יהודי נמצא במצב רוח לא טוב ופניו נפולות, ניגשתי אליו ושאלתי: "למה נפלו פניך?"

"לאחרונה יש לי מחשבות קשות. אני יושב כאן כבר יותר מחודש ומגלה בכל יום אברכים חדשים, אברכים משיכמים ומעלה, מיוחדים, תלמידי-חכמים עם רצינות, יראת שמים, עם ידע בכל התורה. כזו השקעה בדור הצעיר, בטח להקב"ה יש המון נחת מהם. ואני...? אני לומד כמה שעות, בקושי מצליח כמה שורות. בחודש שלם הספקתי רק דף. אני מרגיש מיותר כאן בעולם..." הסתכלתי עליו ואמרתי: "תראה השגחה פרטית. בדיוק בימים אלה ראיתי כתבה מעניינת, שהיא תשובה של ממש על השאלה אותה שואל."

וכך סיפרתי לו: "בעיתונות האמריקנית הופיעה כתבה על גוי איטלקי בשם טוסקלילו, שהיה מנצח על תזמורות ענק של עשרות נגנים. היה לו כישרון מוזיקלי נדיר, במיוחד לאור העובדה שהוא היה כותב את התווים עבור כל הנגנים ועבור כל הליוויים. כשהאיטלקים ישרו קו עם הנאצים הי"ש, הוא כעס עליהם ונדד לאמריקה. שם מיד העמידו אותו בראש אחת התזמורות הגדולות של אמריקה דאז, ושמו יצא לתהילה אצל מיליונים של גויים עד מותו בגיל 89. בערוב ימיו ביקש עיתונאי בשם זקס, לראיין אותו על מנת להוציא ספר רב-מכר שיתאר את הצלחותיו בניצוח תזמורות שהאדירו את שמה של אמריקה. טוסקלילו הזמין את הכתב לחזות בקונצרט מיוחד עם עשרות נגנים, שלא בניצוחו, הופעה שאף שודרה בכל ערוצי הטלוויזיה האמריקנית אז.

בתום ההופעה הקהל עמד על רגליו והריע זמן רב, לאור הביצוע המרשים והמושלם של הנגנים והמנצח. באותה הופעה ישב טוסקלילו בשורה הראשונה כשפניו חתומות. הוא הביט במנצח ובתזמורת והוא לא רווה מהם נחת, בלשון המעטה. העיתונאי זקס שאל את טוסקלילו מדוע הוא כה מחמיץ פנים ולא מתפעל עמוקות כמו הקהל. הרי כולם היללו ואף הפליגו בשיבחה של התזמורת, ואתה במקום לומר למנצח ולתזמורתו "תודה", אתה מחמיץ פנים...מה קרה? ראה את התפעלות הקהל!" אך טוסקלילו בשלו. 'חסר היה ליווי של כינור.

במקום 15 נגני כינור הגיעו רק 14. היה חסר עוד ליווי אחד של כינור וזה השפיע! מי הרגיש בכלל שחסר כינור?!- התפלא העיתונאי- 'יתכן שאפילו המנצח לא יודע על ההיעדרות של הכנר הבודד'. בכל אופן פנה העיתונאי למנצח ושאלו בתמימות אם אחד הנגנים לא הופיע. 'אומר לך את האמת, אינני יודע, ואפילו אם היה חסר כינור אחד לא הרגשתי. ישבו בקונצרט עשרות נגנים וכנר אחד אינו מעלה ואינו מוריד משלמות ההרמוניה של התזמורת!'

'אנא בדוק זאת עבורי' ביקש ממנו העיתונאי זקס. ואכן התברר שהיה חסר כנר אחד שחלה ולא הופיע לקונצרט, כך שניגנו רק 14 כנרים במקום 15. 'כששמעתי זאת, מספר זקס המופתע, פניתי לטוסקלילו ושאלתי כיצד הוא הרגיש בחסרונו של הכנר, במיוחד לאור העובדה שהמנצח השני לא חש בכך. 'טוסקלילו חייך ואמר: 'תקשיב טוב, אני הוא זה שכתבתי את התווים לכל 15 נגני הכינור. לכל אחד כתבתי תווים קצת שונים כדי שביחד יהיה ביצוע וליווי, כך ביחד תישמע סימפוניה מושלמת. 'במהלך הקונצרט חשתי כל הזמן שחסר איזה צליל של קולות, אי-אילו תווים, ומיד קישרתי כי כולם שייכים לכנר אחד שהוא חסר וזה משפיע. אמנם לציבור הרחב זה לא כל כך משנה 14 או 15 נגנים, אבל אני שכתבתי להם תווים, אני שביקשתי שהסימפוניה תהיה מושלמת יותר, אני הרגשתי שזה חסר...' המשכתי ואמרתי לאותו יהודי שבור: "לך נדמה, אה...רק כמה שורות גמרא זה הפדיון היומי שלך. היום קצת שורות, מחר כמה שורות, זה כלום...מה יהיה כאן...למי זה כבר נותן השורות שלך, מספר הדפים שהספקת..." אבל הקב"ה, המנצח הגדול, זה שכתב את התווים במיוחד בשבילך, לו זה יהיה חסר אם לא תשמיע את התווים שלך. בורא עולם הוא שמחכה לשמוע את ה'כמה שורות' של הגמרא שלך, כי רק על ידי הליווי שלך תהיה הסימפוניה מושלמת יותר..."

זה היה בקיץ. בחורף פגשתי את הבן של אותו יהודי. תיכף הכרנו זה את זה ואני שואל אותו: "מה שלום אבא?" "ברוך דיין האמת..." - ענה לי. - "אבא עד סוף ימיו לא ויתר. בכל יום, עד ימיו האחרונים ממש היה מגיע לבית-המדרש וקודם שהיה מתחיל ללמוד היה אומר לעצמו באנגלית: 'המנצח הגדול של הסימפוניה העולמית מחכה לשמוע את השירה שלי'. במילים אלו היה פותח את הגמרא ומתחיל לשיר בדביקות ובשמחה 'אמר רבא...אמר אביי...' המסר מסיפור זה נוגע לכל אחד ואחד מאיתנו. לכל אחד יש תווים שהקב"ה כתב במיוחד בשבילו. לכל אחד יש את הכלים, ניסיונות, יצרים וכישורים שלו. כל אחד מייצר בלימודו מנגינה אחרת, ומפיק צליל המיוחד רק לו ממהותו, מנשמתו, מכליו, מכישוריו, מהתמודדותיו, מניסיונו, מהצלחותיו ומנפילותיו. כל אחד הוא חלק מהתזמורת העולמית, ובורא העולם הגדול ממתין לכל אחד ואחד באופן אישי! (כי אתה עמדי ח"ג).

א. יום כה' באלול: בכ"ה אלול החלה בריאת העולם, ובראש השנה נברא אדם הראשון בו ביום חטא ונידון ונמחל לו. לכן טוב לקרוא מכ"ה אלול עד ראש השנה את פרשת הבריאה. בכ"ה באלול יקרא מבראשית עד יום אחד. ובכל יום יקרא פרשת הבריאה השייכת לאותו יום, עד ראש השנה שבו יקרא פרשת יום השישי. (ברכי יוסף סי' תקפא סעי' יט כה"ח שם ס"ק כא)

ב. הכנת השופר: ראוי שילמדו התוקע והמקריא קודם ראש השנה את הלכות התקיעה והשופר שידעו לבדוק את השופר אם כשר הוא. וגם אם תהיה טעות בתקיעות ידעו כיצד לתקן, מתי יש לחזור, ומתי לא ואם צריך לחזור מהיכן צריך לחזור וכדו'. (הלכות החגים להגר"מ אליהו. עיין משנ"ב תקפא ס"ק יא וכה"ח טל)

ג. התרת נדרים: נוהגים לעשות התרת נדרים בערב ראש השנה, כדי להנצל מעוון נדרים. (כף החיים סי' תקפא ס"ק צט) מי שאינו יכול ללכת לבית הכנסת לעשות התרת נדרים, יכול לעשות התרה בביתו ע"י קרוביו. יש שכתבו שאפשר לעשות דרך הטלפון התרת נדרים. (שו"ת שבט הקהתי).

ד. תספורת וטבילה: מסתפרים לכבוד ראש השנה להראות שאנחנו בטוחים בחסדו יתברך שיוציא לצדק משפטינו. ויש נוהגין לטבול בערב ראש השנה. (שו"ע ורמ"א סי' תקפ"א סעיף ד) ומי שאינו יכול לטבול נכון שישפוך על גופו תשעה קבין מים (כשנים עשר ליטר וחצי). (בן איש חי). ואפשר לעשות זאת גם על ידי מקלחת שיעמוד תחת הסילון של המקלחת כשהברז פתוח עד שישער שכבר נשפכו על גופו מים בשיעור תשעה קבין. וברור שאין הבדל בזה בין אם המים צוננים או חמים.. (תורת המועדים).

ה. צדקה ותפילות בבית עלמין: מנהג טוב לתת צדקה לעניים בערב ראש השנה כדי להרבות בזכויות. ויש נוהגים להשתטח על קברי צדיקים ולבקש מהקב"ה שירחם עלינו בזכותם. (רמ"א שם. כה"ח ס"ק צז. בא"ח). והכהנים לא יכנסו לבית עלמין ליד הקברים.

פרפראות בפרשה

וְשִׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ..

שמירת השבת משלימה את התשובה: החיד"א כותב וְשִׁבְתָּ אוֹתִיּוֹת וְשִׁבְתָּ רִמְזוֹ כִּי הַתְּשׁוּבָה לֹא תִכּוֹן אִם לֹא בִשְׁמִירַת שַׁבָּת, כַּמִּשְׁרָר הָרַב הַחֲסִיד בְּדַעַת חֲכָמָה (שער השבת כ"ד) והסביר שם שע"י החטאים ממשיך הטומאה בפנימיותו וחיצונותו, ובכדי לתקן את זה צריך לעשות ב' פעולות הא' להכניס קדושה בתוכו וזה נעשה ע"י החרטה והבכיה ממשיך בתוכו קדושה. והב' צריך לעשות מצות חבילות באברים שחטא בהם ועל ידי זה יתהוו מלאכים ויגרשו מלאכי חבלה אשר בחיצוניותו. ושתי פעולות אלו אי אפשר שיעשו כי אם בשמירת שבת כי אז יזכה לניצוץ שכינה על נשמה דאצילות. גם צריך זמן רב לקיים מצות באברים שחטא ומי יזכה אבל שמירת שבת שקול ככל התורה והוא כאלו קיים מצות חבילות זהו תורף אמרי קדוש. ומוסיף החיד"א וזה הרמז וְשִׁבְתָּ קְרִי בִּיה וְשִׁבְתָּ כִּי הַתְּשׁוּבָה וְהַשְׁבָּת צְרִיכִים זֶה לָזֶה כִּי בְּזֶה תְּשׁוּבָתוֹ תִּכּוֹן לַעֲד. (נחל קדומים) וְהָיָה כִּי יָבֹאוּ עָלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַבְּרָכָה וְהַקְלָלָה.. וְהַשְׁבָּתָּ אֶל לְבָבְךָ בְּכָל הַיּוֹמִים..

סיפורו של בעל תשובה בכלל האמריקאי: בספר אין עוד מלבדו (ח"ד עמוד 363) מסופר על יהודי אחד (חילוני לשעבר) שהוצרך לרצות כמה שנים בכלא אלקטראז בארה"ב. בשחרורו התפלל כולם מרוחו המחושלת ומחכמתו שהוסיפה ורבתה, ולא עוד אלא שהחל בשמירת התורה והמצוות. כיצד הצלחת? שאלוהו מנהלי הכלא אתה יוצא מכאן יותר טוב וחזק מאשר נכנסת. נענה היהודי ואמר בתחילה כשהרגשתי את עצמי לפתע מנותק מהחיים מהמשפחה מהחברים השכנים וכו' היה לי קשה. ביקשתי שיביאו לי תנ"ך המתורגם לאנגלית שזהו ספר ההוראות של אלוהים שנתן להם במעמד הר סיני, על אף היותי רחוק משמירת התורה והמצוות רציתי לחפש שם איזה שהוא מסר אלוהי בעבורי, תוך כדי קריאתי הגעתי לפסוק בפרשת נצבים "והיה כי יבוא אליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה' אלוהיך שמה" הרגשתי שהפסוקים מדברים אלי, המשכתי לקרוא כמהופנט מגלה את צויו של בוראי במצב הזה "ושבת עד ה' אלוהיך" הבנתי כי עלי לקיים רצונו ואז יקויים המשך הכתוב "ושב ה' אלוהיך את שבותך ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך ה' אלוהיך שמה" ואצא חפשי. אט אט התחלתי בשמירת התורה ומצוותיה.

ערב אחד התפללתי ערבית ובכיתי לאלוהים רבש"ע חזרתי בתשובה באמת ובלב שלם וא"כ מדוע אני עדיין יושב בכלאי. לאחר עשרים וארבע שעות קבלתי את התשובה היא לא הגיע במראה נבואי היא הגיעה במכתב רגיל

אחד מחברי לשעבר סיפר כי 'המאפיה' הוציאה עלי 'חזזה' פירוש הדבר עונש מות שנגזר עלי בעקבות תקרית כלשהי, אבל בגלל העובדה שאתה עצור הם אינם יכולים להוציא זממם לפועל. הייתי לבדי נעמדתי על רגלי ופצחתי בשיר מודה לאלוקי שהכנסתני לכלא זה מקום השמור ביותר בארה"ב, הבנתי שכלא זה היה הצלתי. ראיתי בצורה מוחשית חסדי השי"ת עלי שהביא אותו לכלא זה שבו התחזקתי בשמירת תורה ומצוות ובזכותו נצלו חיי. כעבור תקופה קצרה התברר 'לחברי המאפיה' שאני נקי מהעלילה שטפלו עלי והם ביטלו את 'החזזה' ותקופה קצרה לאחר מכן זכיתי להשתחרר לצאת לחפשי. (אתה עמדי)

וְיָמַלְהָ אֶלְקִיךָ אֶת לִבְבְּךָ...

שני שלבים בתשובה: המפרשים מעירים שבפרשת עקב נאמר "ומלתם את ערלת לבבכם" משמע שעל האדם מישראל למול בעצמו את ערלת לבבו. ואלו כאן נאמר "ומל ה' אלוקיך את לבבך ואת לבב זרעך" משמע שהקב"ה ימול את לבב האדם אם כן כיצד ניישב את הסתירה לכאורה בין שני הפסוקים.

מסבירים המפרשים ששני הפסוקים משלימים זה את זה. הפסוק בפרשת עקב מדבר על הצעדים הראשונים שעל האדם לעשות כדי למול את ערלת הלב, על האדם לעשות ככל אשר ביכולתו להתרחק מסביבה רעה מדברים שיכולים להביא אותו לידי עבירה, ומאיידך לעסוק בתורה וללמוד בספרי מוסר כדי לחזק את עצמו, כי זה ניתן ביד האדם כמו שאמרו חז"ל (ברכות לג ע"ב) ואמר רבי חנינא 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים' שזה תלוי בבחירתו החפשית הקב"ה איננו מתערב כיצד יהיה האדם צדיק או רשע. ואחר שהאדם עושה את הצעדים הראשונים האלו בא הפסוק כאן ואומר שישלים הקב"ה את עבודתו וימל את ליבנו במקום שלא השיגה ידינו לעשות זאת. (אמרי חן)

ובספר נפלאות חדשות הוסיף בשם הרבי מקוצק זי"ע שדייק זאת שכאן לא נאמר 'ומל ה'.. את ערלת לבבך' כמו שנאמר בפרשת עקב 'ומלתם את ערלת לבבכם'. אלא 'ומל ה'.. את לבבך', כי סילוק 'ערלת הלב' זה ביד האדם לסלק אותה, ומה שנשאר אח"כ רק לתקן ולהפוך את הלב מקצה אל קצה שלא יתאוה להבלי העולם, אין דבר זה בידי אדם כי רק ה' יוכל להעלותו לשלמות כזאת. (אמת מקוצק)

ה' אֶלְקִיךָ הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ..

רמז לכוח הצדקה: החיד"א מביא את הגמ' (בבא קמא טז ע"ב) שאומרת 'לפניך' זו צדקה, וכתבו התוס' שזה נלמד מהפסוק 'והלך לפניך צדקך'. והוסיף החיד"א שעל ידי הצדקה מתכפרים העוונות אפילו המזיד. וזה הרמז 'ה' אלקיך הוא עבר' רוצה לומר עובר על פשע, [שהוא מזיד] מטעם 'לפניך' שהיא הצדקה. (כסא דוד דרוש כ). והנה שם הגמ' מסבירה את הפסוק בירמיה "יהיו מוכשלים לפניך בעת אפך עשה בהם" אמר ירמיה לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם אפילו בשעה שעושין צדקה הכשלים בבני אדם שאינם מהוגנים כדי שלא יקבלו עליהן שכר. ע"כ. ושאל החיד"א (בפתח עינים) מדוע ירמיה הוסיף לקללם בזה. והסביר על פי מה שדרשו רז"ל על הפסוק 'השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך' בא וראה כח מתנות עניים דכל השקפה לרעה וזו לטובה שהצדקה מהפכת מדת הדין לרחמים. א"כ יוצא שבכל הקללות שקלל ירמיה ע"ה לא נתקררה דעתו כי אם אנשים הללו יעשו צדקה כהוגן, כל כלי יוצר עליהם לא יצלח, שהרי ע"י הצדקה נהפך דין לרחמים. לזה התחכם ירמיה להתפלל שאם יעשו צדקה יעשו עם בני אדם שאינם מהוגנים ואינה צדקה, וישאר עליהם הדין כמות שהוא, ועל ראש רשעים תחול כל שהוא מין קללה. ונמצא שבצירוף קללה זו "ויהיו מוכשלים" מתקיימין כל הקללות ובלעדה אין מקום לקללות. וז"ש ויהיו מוכשלים בצדקה הרמוזה בתיבת לפניך כמ"ש התוס' ואז בעת אפך עשה שהדין בתוקפו ולא תועיל צדקתם. (פתח עינים)

וְעָתָה כָּתְבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת..

התורה היא המפלט בזמן הסתר פנים: היה החפץ חיים זצ"ל אומר מצוה זו הינה המצוה האחרונה בתורה וכמבואר ברמב"ם (ס"ת ה"א) שענינה לכתוב את התורה. ציווי זה מגיע אחרי הפסוק של "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה..". ללמדנו שיש בכח התורה להגן ולהציל מכל צרה ויגון ואפילו בדורותינו בהם ההסתר פנים כה גדול, אור התורה מפיץ אור עצום אשר לאורו נסע ונלך. וכמבואר בגמ' (סוכה נא) 'כי נר מצוה ותורה אור' מה אור מגין לעולם אף תורה מגינה לעולם.

ובפרט בעת צרה ויגון כזו בה נמצא עם ישראל ש"מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה" עלינו להחזיק בחזקה במעוז התורה ובה להאיר לעצמנו את החשכה והעלטה. (חפץ חיים עה"ת)